

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 8 października 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił H. D. prawa do emerytury.

Decyzja została wydana na podstawie art.184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2015 roku, poz.748 ze zm.).

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, iż ubezpieczony nie udowodnił 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Odwołanie od powyższej decyzji złożyła pełnomocnik ubezpieczonego. Decyzję zaskarżyła w całości, zarzucając organowi rentowemu błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia polegający na tym, że ubezpieczony nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych oraz że nie posiada on 15-letniego stażu pracy w szczególnych warunkach.

Wniosła o ustalenie, że ubezpieczony w okresie od 2 września 1971 roku do 30 listopada 1983 roku w Zakładzie Produkcyjnym (...) w Z. i od 12 grudnia 1983 roku do 1 stycznia 1999 roku w Fabryce (...) w Ł. wykonywał prace polegające na wykańczaniu odlewów żeliwnych, które uprawniają go do uzyskania emerytury w niższym wieku. Nadto wniosła o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu odwołania podała, że ubezpieczony wykonywał prace na stanowisku tokarza. Praca ta odbywała się w miejscu oraz w warunkach pozwalających na zakwalifikowanie jej jako pracy w szczególnych warunkach. Do obowiązków ubezpieczonego należała obróbka dużych kawałków metali, głównie stopów żeliwowych. Praca odbywała się w pomieszczeniach cechujących się wysoką temperaturą, dużym natężeniem hałasu, zapyleniem kurzem i drobkami metali. Pracownicy nie otrzymywali skutecznych środków w celu zneutralizowania tych czynników. Stan zdrowia ubezpieczonego sukcesywnie pogarszał się i aktualnie ma on duże problemy z usłyszeniem drugiej osoby podczas rozmowy.

Prace wykonywane przez ubezpieczonego zostały wymienione w dziale III poz.23 wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W odpowiedzi na odwołanie pełnomocnik organu rentowego wniósł o jego oddalenie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony H. D. urodził się w dniu (...).

W dniu 14 września 2015 roku ubezpieczony złożył wniosek o emeryturę.

Ubezpieczony nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

(wniosek – k.1-2 akt ZUS)

Na dzień 1 stycznia 1999 roku ubezpieczony legitymuje się ponad 25 – letnim stażem pracy.

(okoliczność bezsporna)

W okresie od 2 września 1971 roku do 30 listopada 1983 roku ubezpieczony był zatrudniony w Zakładzie Produkcyjnym (...) w Z. początkowo jako uczeń praktycznej nauki zawodu zatrudniony w celu przygotowania

zawodowego, a następnie jako tokarz i tokarz-ślusarz. Ubezpieczony wykonywał pracę w pełnym wymiarze czasu pracy.

(świadczenie pracy – k.3 akt ZUS, I plik)

W okresie od 23 kwietnia 1975 roku do 8 kwietnia 1977 roku ubezpieczony odbywał służbę wojskową, a przerwa w zatrudnieniu z tego powodu trwała od 19 kwietnia 1975 roku do 2 maja 1977 roku.

(zaświadczenie – k.4 akt ZUS, I plik)

W Zakładzie Produkcyjnym (...) ubezpieczony był zatrudniony początkowo jako uczeń praktycznej nauki zawodu. Uczył się i pracował w systemie 3 dni nauki i 3 dni pracy. Po zakończeniu szkoły został zatrudniony na stanowisku tokarza.

(zeznania świadka A. J. min.00:42:21-00:53:01, zeznania ubezpieczonego min.00:04:49-00:21:29 e-protokół z 11.07.2016 r. w zw. z min.00:02:10-00:15:58 e-protokół (...).11.2016 r.)

Od 12 grudnia 1983 roku ubezpieczony jest zatrudniony w Fabryce (...) w Ł. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku tokarza (do 30 kwietnia 2013 roku) a następnie operatora maszyn i urządzeń.

(zaświadczenie – k.46)

Pracodawca ubezpieczonego Fabryka (...) SA w Ł. nie wydała ubezpieczonemu świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

(oświadczenie – k.56)

Ubezpieczony otrzymywał dodatek zdrowotny który nie był związany z wykonywaniem prac w szczególnych warunkach.

Wykaz stanowisk w Fabryce (...) SA w Ł., na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach nie wymienia stanowiska tokarza i operatora maszyn i urządzeń.

(zaświadczenie – k.46)

W Fabryce (...) SA w Ł. ubezpieczonemu powierzono obowiązki tokarza w dziale remontowym.

W okresie od 22 listopada do 31 grudnia 1990 roku ubezpieczony był oddelegowany do pracy na wydziale mechanicznym.

W od 1 stycznia 1995 roku ubezpieczony pracował jako tokarz w dziale utrzymania ruchu.

(umowa o pracę, angaże – akta osobowe – k.20)

Ubezpieczony pracował przy produkcji tulei z żeliwa. Waga tulei była różna od 7 do 30 kg i o średnicy od 65 mm do 250 mm. Ubezpieczony wykonywał prace na tokarce, wsuwał tuleje na tokarkę, musiał ją wcześniej wycentrować, toczył z zewnątrz, obcinał kołnierz, a następnie przenosił na drugą maszynę i toczył wewnątrz. W trakcie procesu produkcji ubezpieczony przekładał tuleje. Prace te odbywały się ręcznie. W ciągu jednej zmiany ubezpieczony wykonywał do 30 tulei.

Do obowiązków ubezpieczonego należała również przeróbka tulei. Przy tych pracach były używane środki chemiczne np. nafta.

Na hali na której pracował ubezpieczony była wysoka temperatura, hałas, kurz.

W Fabryce (...) nie było przestojów. Ubezpieczony wykonywał prace stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

(zeznania ubezpieczonego min.00:04:49-00:21:29 protokół z 11.07.2016 r. w zw. z min. 00:02:10-00:15:58 e-protokół (...).11.2016 r., zeznania świadków: A. S. min.00:23:33-00:42:21, A. J. min.00:42:21-00:53:01, W. S. min.00:53:01-00:59:35 e-protokół z 11.07.2016 r.)

Zakład Produkcji (...) jest producentem pierścieni tłokowych na potrzeby przemysłu motoryzacyjnego. Pierścienie tłokowe są produkowane z żeliwa oraz ze stali. Wykonuje się je w dwóch etapach – odlewania a następnie wygładzania (i kalibrowania) za pomocą toczenia. Toczenie polega na nadawaniu obrabianemu elementowi pożądanym parametrów poprzez usunięcie niepotrzebnej części materiału. Toczenie różni się od frezowania czy szlifowania tym, że w trakcie toczenia w ruch wprawiana jest i maszyna i element obrabiany. Toczenie wykonywane jest w dwóch fazach – najpierw stosuje się obróbkę zgubną a następnie fazę wykańczania.

(opinia biegłego BHP – k.78-85)

Prace wykonywane przez ubezpieczonego nie polegały na odlewaniu metali nieżelaznych ani nie ubezpieczony nie pracował na jako wybijacz form i rdzeni.

(opinia biegłego BHP – k.78-85)

Powyższy stan faktyczny został ustalony na podstawie dowodów z dokumentów w postaci wniosku o emeryturę, umowy o pracę, angaży, świadectw pracy ubezpieczonego, zaświadczeń Fabryki (...) SA których autentyczność ani treść merytoryczna nie była kwestionowana w toku postępowania.

Zeznania ubezpieczonego i świadków A. S., A. J., W. S. są spójne i znajdują potwierdzenie w dowodach z dokumentów. Świadkowie zeznali, iż ubezpieczony wykonywał prace na stanowisku tokarza zajmując się toczeniem tulei. Zeznania te mają potwierdzenie w dokumentacji osobowej ubezpieczonego. Zeznania świadków i ubezpieczonego są zgodne także w zakresie warunków w jakich była wykonywana praca.

Opinia biegłego z zakresu BHP jest jasna i logiczna. Biegły podał na czym polegała praca ubezpieczonego oraz że praca ta nie była kwalifikowana jako praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Sąd nie znalazł podstaw do kwestionowania opinii biegłego z zakresu BHP. Biegły odniósł się do zarzutów do opinii, wyjaśnił wątpliwości ubezpieczonego w tym zakresie.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie jest niezasadne.

Postępowanie w niniejszej sprawie sprowadziło się do rozstrzygnięcia czy okres pracy ubezpieczonego w Fabryce (...) SA od 12 grudnia 1983 roku do 31 grudnia 1998 roku (15 lat 20 dni) i w Zakładzie Produkcyjnym (...) w Z. od 2 września 1971 roku do 30 listopada 1983 roku i 12 lat 2 miesiące i 28 dni) był okresem pracy w warunkach szczególnych.

Zgodnie z treścią art.184 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz.U. z 2016 r., poz.887 z późn. zm.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art.32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Stosownie do treści art.184 ust.2 ww. ustawy, w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2013 roku, emerytura, o której mowa w ust.1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Prawo do emerytury na podstawie art.184 ww. ustawy przysługuje ubezpieczonemu, który na dzień wejścia w życie ustawy (1 stycznia 1999 roku) spełnił określone w niej wymogi stażowe, a po tej dacie osiągnął wymagany wiek, niezależnie od tego czy w chwili osiągnięcia tego wieku wykonywał pracę w szczególnych warunkach, czy wykonywał inną pracę i czy pozostawał w zatrudnieniu.

Z treści przepisu art.32 ww. ustawy wynika, że możliwe jest wcześniejsze przejście na emeryturę przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Zgodnie art.32 ust.4 ww. ustawy wiek emerytalny, o którym mowa w ust.1 rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki na podstawie którym osobom wymienionym w ust.2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Za dotychczasowe przepisy (w rozumieniu art.32 ust.4 ww. ustawy) należy uważać przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. nr 8, poz.43), ale wyłącznie w zakresie regulowanym przez ww. ustawę o emeryturach i rentach, a więc co do wieku emerytalnego, rodzaju prac lub stanowisk oraz warunków, na jakich osobom wykonującym prace określone w ust.2 i ust.3 art. 32 tej ustawy przysługuje prawo do emerytury (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2002 r., III ZP 30/01, OSNAP 2002/10/243 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2009 r., II UK 31/09, Lex nr 559949).

Zgodnie z treścią §3 i 4 ww. rozporządzenia za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia. Pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Powołany wykaz wskazuje wszystkie te prace w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego.

Odnosząc się do pierwszego z okresów zatrudnienia w Zakładzie Produkcyjnym (...) w Z. to z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż ubezpieczony był zatrudniony początkowo jako uczeń praktycznej nauki zawodu. W tygodniu przez trzy dni uczył się i trzy dni pracował w Zakładzie. Nie wykonywał zatem pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Nadto z załączonego świadectwa pracy wynika, że wykonywał prace na stanowisku tokarza i tokarza – ślusarza, które to prace nie zostały wymienione w wykazie A stanowiącym załącznik do ww. rozporządzenia. Nadto w Zakładzie Produkcyjnym (...) w Z. ubezpieczony pracował mniej niż 15 lat i stąd sam okres tej pracy nie jest wystarczający do przyznania prawa do emerytury na podstawie art.184 ww. ustawy.

Postępowanie dowodowe niniejszej sprawie koncentrowało się na ustaleniu czy wykonywana przez ubezpieczonego praca w Fabryce (...) SA na stanowisku tokarza (15 lat 20 dni) może być zaliczona do pracy w szczególnych warunkach.

Wynikające z wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku, przyporządkowanie danego rodzaju pracy do określonej branży ma istotne znaczenie dla jej kwalifikacji jako pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art.32 ust.1 ww. ustawy. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 1 czerwca 2010 r. (II UK 21/10, Lex Polonica nr 3026684) wyjaśnił, że „wyodrębnienie poszczególnych prac ma charakter stanowiskowo-branżowy”. Pod pozycjami zamieszczonymi w kolejnych działach wykazu wymieniono konkretne stanowiska przypisane danym branżom, uznając je za prace w szczególnych warunkach uprawniające do niższego wieku emerytalnego. Taki sposób kwalifikacji prawnej tychże prac nie jest dziełem przypadku. Specyfika

poszczególnych gałęzi przemysłu determinuje bowiem charakter świadczonych w nich prac i warunki, w jakich są one wykonywane, ich uciążliwość i szkodliwość dla zdrowia. Nie można zatem swobodnie czy wręcz dowolnie, z naruszeniem postanowień rozporządzenia, wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały one przypisane w tym akcie prawnym.

Także w wyroku z dnia 3 czerwca 2008 r. (I UK 381/07) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że przyporządkowanie określonej pracy do określonej w wykazie branży przemysłowej ma istotne znaczenie dla jej kwalifikacji jako pracy w warunkach szczególnych, gdy uciążliwość i szkodliwość pracy dla zdrowia wynika właśnie z jej branżowej specyfiki (tak też Sąd Najwyższy w: postanowieniu z 8 maja 2012 r., II UK 25/12, Legalis; w wyroku z 19 marca 2012 r., II UK 166/11, Legalis; w postanowieniu z 14 marca 2012 r., I UK 406/11, Legalis; w wyroku z 19 maja 2011 r., III UK 174/10, Legalis).

W wykazie A stanowiącym załącznik do ww. rozporządzenia zostały prace polegające na odlewaniu staliwa, żeliwa, metali nieżelaznych i rur przy przygotowywaniu mas formierskich i prace formierzy oraz rdzeniarzy (poz.21) i przy obsłudze żeliwiaków, rozlewni i ich urządzeń pomocniczych (poz.22) oraz prace polegające wybijaniu, oczyszczaniu i wykańczaniu odlewów (poz.23), prace przy odlewaniu metali nieżelaznych i ich stopów przy obsłudze pieców rafinacyjnych, topielnych, formierni, urządzeń odpylających i odlewniczych (poz.43).

Jak wynika z ustaleń Sądu ubezpieczony zajmował się toczeniem tulei z żeliwa. Wykonywanie pierścieni tłokowych przebiega w dwóch etapach – odlewania a następnie wygładzania (i kalibrowania) za pomocą toczenia. Ubezpieczony zajmował się toczeniem, które polegało na nadawaniu obrabianemu elementowi pożądanych parametrów poprzez usunięcie niepotrzebnej części materiału. Toczenie różni się od frezowania czy szlifowania tym, że w trakcie toczenia w ruch wprawiana jest i maszyna i element obrabiany. Toczenie wykonywane jest w dwóch fazach – najpierw stosuje się obróbkę zgrubną a następnie fazę wykańczania.

Prace wykonywane przez ubezpieczonego nie polegały na odlewaniu staliwa, żeliwa, metali nieżelaznych i rur, przygotowywaniu mas formierskich. Ubezpieczony nie pracował jako formierz czy rdzeniarz, nie pracował przy obsłudze żeliwiaków, rozlewni i ich urządzeń pomocniczych, nie wykonywał prac polegających na wybijaniu, oczyszczaniu i wykańczaniu odlewów, prac przy odlewaniu metali nieżelaznych i ich stopów, przy obsłudze pieców rafinacyjnych, topielnych, formierni, urządzeń odpylających i odlewniczych. Wykonywanie ww. prac uprawnia do niższego wieku emerytalnego. Prace wykonywane przez ubezpieczonego nie zostały również wymienione w części działu III wykazu A zatytułowanej „Prace różne w hutnictwie i w przemyśle metalowym” pozycje od 67 do 90.

Dodatkowo należy wskazać, iż stanowiska na których praca jest wykonywana w szczególnych warunkach zostały sprecyzowane w wykazie A stanowiącym załącznik nr 1 do zarządzenia resortowego nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 roku w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego (Dz. Urz. MG z 1985 roku, nr 1 poz.1), w dziale III zatytułowanym „W hutnictwie i przemyśle metalowym” pod poz.21, 22, 23 i 43 nie zostały wymienione prace tokarza. Także pod poz.45 nie zostały wymienione prace na stanowisku tokarza. Wykaz ten stanowi - jako, że ma charakter informacyjny, techniczno-porządkujący, uściślający ogólne pojęcia istniejące w rozporządzeniu Rady Ministrów - swego rodzaju wskazówkę, dowód, że takie a nie inne czynności były przez pracownika istotnie wykonywane w szczególnych warunkach (wyrok Sądu Najwyższego z 29 stycznia 2008 roku, I UK 192/07, Lex nr 447272).

Prawo do emerytury przewidziane w art.184 w związku z art.32 ww. ustawy o emeryturach i rentach ma charakter wyjątkowy, jest odstępstwem od ogólnej reguły dotyczącej warunków przechodzenia na emeryturę, a zatem właściwe przepisy muszą być wykładane w sposób ścisły. Niedopuszczalna jest wykładnia rozszerzająca, prowadząca w konsekwencji do wypaczenia idei, że emerytura w wieku wcześniejszym jest wynikiem pracy w obciążających dla zdrowia warunkach. Wykonywanie pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy oznacza, że pracownik nie ma powierzonych innych obowiązków jak tylko te, które dotyczą pracy w szczególnych warunkach. Istotnym warunkiem przyznania świadczenia z tytułu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach jest stwierdzenie w ramach pełnego wymiaru czasu pracy oddziaływania

szkodliwych warunków na organizm pracownika. R. legis instytucji przewidzianej w art.32 ww. ustawy o emeryturach i rentach opiera się na założeniu, że praca wykonywana w szczególnych warunkach przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też osoba wykonująca taką pracę ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni.

Stosownie zaś do treści §2 ust.1 ww. rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach w nim określonych są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do ww. rozporządzenia (wyrok Sądu Najwyższego z 21.11.2001 r., sygn. II UKN 598?00, Lex nr 79840, wyrok Sądu Najwyższego z 24.03.2009 r. sygn. I PK 194/08, Lex nr 653420).

Pracodawca ubezpieczonego nie potwierdził wykonywania przez ubezpieczonego pracy w szczególnych warunkach w okresie do 31 grudnia 1998 roku.

Bez znaczenia dla niniejszego postępowania ma okoliczność, czy ubezpieczony wykonywał prace w warunkach w których były przekraczane normy hałasu i zapylenia bowiem do pracy w szczególnych warunkach można zaliczyć jedynie prace wymienione w ww. rozporządzeniu. Decydujące znaczenie w analizie charakteru pracy ubezpieczonego z punktu widzenia uprawnień emerytalnych ma możliwość jej zakwalifikowania pod jeden z rodzajów prac wymienionych w załączniku do ww. rozporządzenia. Brak określonego rodzaju prac w wykazie A skutkuje ustaleniem, że prace nie były wykonywane w szczególnych warunkach. Jak wyżej wskazano praca ubezpieczonego polegająca na wygładzaniu i kalibrowaniu (toczeniu) pierścieni z żeliwa nie została wymieniona w dziale III ww. rozporządzenia.

Reasumując ubezpieczony nie wykazał, że wykonywał pracę w szczególnych warunkach przez okres 15 lat, liczony do 1 stycznia 1999 roku.

Wobec powyższego Sąd na podstawie art.477¹⁴§ k.p.c. oddalił odwołanie.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi ubezpieczonego.

10.04.2017 r.